

Phần mở đầu

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG

I. MỘT SỐ KHÁI NIỆM VỀ XÂY DỰNG CƠ BẢN

1. Định nghĩa

Xây dựng cơ bản là quá trình đổi mới và tái sản xuất mở rộng các tài sản cố định của nền kinh tế quốc dân thuộc các lĩnh vực sản xuất vật chất cũng như phi vật chất bằng các hình thức xây dựng mới, xây dựng lại, khôi phục và mở rộng chúng.

2. Vai trò của ngành công nghiệp xây dựng trong nền kinh tế quốc dân

Công nghiệp xây dựng là một ngành sản xuất hàng hoá đầu tư, có nghĩa là các sản phẩm mới của nó được yêu cầu, không phải vì bản thân sản phẩm này mà vì các hàng hoá hoặc dịch vụ mà các sản phẩm này có thể tạo ra hoặc giúp cho tạo ra.

Ngành công nghiệp xây dựng giữ vai trò rất quan trọng trong nền kinh tế quốc dân bởi ba đặc thù chính là: ngành xây dựng có quy mô lớn nhất trong đất nước, ngành cung cấp phần lớn các hàng hoá đầu tư và Chính phủ là khách hàng của phần lớn các công trình của ngành.

Ở nước ta công nghiệp xây dựng là ngành sản xuất vật chất lớn nhất của nền kinh tế quốc dân, liên quan đến nhiều lĩnh vực trong xã hội. Hàng năm xây dựng cơ bản sử dụng lượng vốn ngân sách và vốn đầu tư khác với tỷ lệ khá cao (giai đoạn 15 năm đổi mới 1985-2000 vốn đầu tư xây dựng cơ bản chiếm khoảng 25%-26% GDP hàng năm. Trong khi đó tỷ trọng sản phẩm xây dựng trong tổng sản phẩm quốc nội của một số nước theo thống kê năm 1989 là: các nước EU: 12,3%; CHLB Đức: 11,0%; Pháp: 11,4%; Anh: 10,1%; Mỹ: 8,7%; Canada: 14,9%; Nhật: 19,4%). Xây dựng cơ bản giữ vai trò quan trọng trong sự nghiệp phát triển kinh tế xã hội của đất nước. Bởi vì:

- Xây dựng cơ bản nhằm đảm bảo và không ngừng nâng cao năng lực sản xuất, năng lực phục vụ cho các ngành, các lĩnh vực của nền kinh tế quốc dân. Tất cả các ngành kinh tế khác chỉ có thể phát triển được nhờ có xây dựng cơ bản.

- Xây dựng cơ bản nhằm đảm bảo mối quan hệ tỷ lệ, cân đối, hợp lý sức sản xuất cho sự phát triển kinh tế giữa các ngành, các khu vực, các vùng kinh tế trong giai đoạn xây dựng và phát triển kinh tế của đất nước. Tạo điều kiện xoá bỏ dần sự cách biệt giữa thành thị, nông thôn, miền ngược, miền xuôi.

- Xây dựng cơ bản tạo điều kiện để nâng cao chất lượng, hiệu quả của các hoạt động xã hội, dân sinh, quốc phòng thông qua việc đầu tư xây dựng các công trình xã hội, dịch

vụ, cơ sở hạ tầng ngày càng đạt trình độ cao. Góp phần nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho mọi người dân trong xã hội.

- Xây dựng cơ bản đóng góp đáng kể lợi nhuận cho nền kinh tế quốc dân. Hàng năm Ngành xây dựng đóng góp cho ngân sách nhà nước hàng nghìn tỷ đồng. Giải quyết công ăn việc làm cho lực lượng lớn lao động.

Tóm lại công nghiệp xây dựng giữ vai trò quan trọng trong nền kinh tế quốc dân. Nó quyết định quy mô và trình độ kỹ thuật của xã hội, của đất nước nói chung và sự nghiệp công nghiệp hoá hiện đại hoá trong giai đoạn hiện nay nói riêng. Có thể kết luận rằng ngành công nghiệp xây dựng là một công cụ điều chỉnh của nền kinh tế.

II. ĐẶC ĐIỂM CỦA SẢN XUẤT XÂY DỰNG

1. Lao động trong xây dựng là lao động nặng nhọc

Để hoàn thành một phần hay một hạng mục công trình phải tiến hành các công tác như thi công cọc, đào đất, ghép ván khuôn, gia công lắp dựng cốt thép, đổ bê tông, xây trát v.v... Vật liệu làm nên công trình là đá, cát, sỏi, xi măng, gạch, gỗ, thép v.v...

Có thể dễ dàng thấy rằng lao động trong xây dựng là lao động nặng nhọc. Điều này đòi hỏi người công nhân, cán bộ xây dựng phải có trình độ và sức khoẻ tốt. Các nhà quản lý cần có biện pháp khuyến khích tinh thần và vật chất cho người lao động, đồng thời phải tăng cường sử dụng thi công cơ giới để giảm lao động nặng nhọc cho công nhân và tăng năng suất lao động.

2. Sản xuất xây dựng bao gồm nhiều công việc đa dạng, nhiều ngành nghề khác nhau

Để hoàn thành một công trình phải tiến hành rất nhiều loại công việc khác nhau như : Đào đất, vận chuyển đất, san nền, gia công và lắp dựng cốppha, cốt thép, xây, trát, đổ bê tông và bao gồm rất nhiều ngành nghề khác nhau như : nghề khai thác vật liệu, nổ mìn, nghề mộc, nghề thép, nghề cơ khí, nghề điện, nghề nề v.v... Đặc điểm này cho thấy người chỉ huy công trường phải có một kiến thức tổng hợp và đặc biệt một khả năng tổ chức sản xuất giỏi để có thể chỉ đạo đơn vị hoàn thành kế hoạch sản xuất đã đề ra.

3. Sản xuất xây dựng chịu nhiều ảnh hưởng của thời tiết, khí hậu

Đối với các công tác được thực hiện trong công xưởng, yếu tố thời tiết, khí hậu ảnh hưởng không quá lớn đến quá trình sản xuất, nhưng đối với các công tác được thực hiện trên công trường thì thời tiết và khí hậu là các yếu tố có ảnh hưởng rất lớn đến quá trình thi công công trình. Sự thay đổi bất thường của khí hậu, thời tiết ảnh hưởng đến kế hoạch sản xuất, đến tiến độ thi công, chất lượng công trình và giá thành xây dựng. Điều này đặt ra cho người làm xây dựng phải có kế hoạch cụ thể để chủ động trong quá trình chỉ đạo sản xuất, có kế hoạch dự trữ vật tư và tăng cường các công tác được thực hiện trong công xưởng.

III. ĐẶC ĐIỂM CỦA SẢN PHẨM XÂY DỰNG

1. Sản phẩm xây dựng cơ bản chiếm diện rộng, chiếm không gian lớn và gắn liền với mặt đất (hoặc mặt nước trên mặt đất)

Ngoài vấn đề chịu sự ảnh hưởng của thời tiết và khí hậu như đã đề cập ở phần II, từ đặc điểm này chúng ta thấy quá trình tạo sản phẩm xây dựng phải thực hiện một khối lượng vận chuyển lớn (vận chuyển vật liệu, cấu kiện, thiết bị từ nơi khai thác và sản xuất về công trường). Chi phí của công tác vận chuyển chiếm một tỷ lệ lớn trong giá thành xây dựng công trình.

Cũng từ đặc điểm này thấy rằng các yếu tố về địa chất công trình, địa chất thủy văn ảnh hưởng trực tiếp đến quá trình tạo ra sản phẩm xây dựng. Các công tác xử lý nền đất, chống các sự cố lún, sụt v.v... phải được dự liệu trước khi thi công công trình.

Các yếu tố về con người, xã hội gây ra một số tác động tiêu cực cho sản phẩm xây dựng cũng cần phải được đề cập đến trong giải pháp thi công công trình.

2. Thời gian hoàn thành sản phẩm xây dựng dài, sản phẩm xây dựng do nhiều người làm ra

Thời gian hoàn thành sản phẩm hay công trình xây dựng kéo dài nhiều ngày, nhiều tháng, thậm chí nhiều năm.

Đặc điểm này cho thấy cần đặc biệt quan tâm đến sự thay đổi giá cả trong quá trình thi công, sự thay đổi của công nghệ xây dựng và chủ trương đầu tư v.v...

Sản phẩm xây dựng được hoàn thành bao gồm sự tham gia của nhiều người (từ vài chục đến vài vạn người), chất lượng của sản phẩm xây dựng phụ thuộc vào chất lượng công tác của nhiều người tham gia và sự hợp tác của nhiều người trong quá trình sản xuất.

3. Sản phẩm xây dựng không nhất định, không hoặc rất khó di chuyển, tuyệt đối không được phép có tỷ lệ phế phẩm

Do rất nhiều nguyên nhân khác nhau như : sản phẩm xây dựng được hoàn thành trong thời gian dài, được tạo bởi nhiều loại vật liệu, được kết hợp bởi lao động thủ công và cơ giới với mức độ khác nhau v.v... nên sản phẩm xây dựng không thể giống nhau hoàn toàn. Sản phẩm xây dựng có kích thước lớn, có trọng lượng lớn, thường gắn liền với đất nền ngoài một số công trình đặc biệt, sản phẩm xây dựng không thể di chuyển được.

Công trình xây dựng thường chiếm vốn đầu tư lớn hoặc rất lớn, nó là nơi làm việc, sinh hoạt, học tập của nhiều người, trong công trình còn được trang bị nhiều máy móc, thiết bị hiện đại phục vụ sản xuất, sinh hoạt v.v... có giá trị lớn. Vì vậy sản phẩm xây dựng không được phép có tỷ lệ phế phẩm.